

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра психології, соціології та педагогіки ННІ № 3

ПОГОДЖЕНО

Начальник управління
превентивної діяльності
ГУНП в Харківській області
полковник поліції

Сергій БІРБАСОВ

2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Перший проректор
Харківського національного
університету внутрішніх справ
підполковник поліції

Віктор ВАСИЛЕНКО

2024

ПРОГРАМА

стажування на посаді для курсантів 4 курсу,
які здобувають вищу освіту за освітньо-професійною програмою
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності

053 Психологія (психолог ювенальної превенції) –

Psychology (Psychologist in the Field of Juvenile Prevention)

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою ННІ № 3
Протокол від 09.08.2024 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін ХНУВС
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології факультету № 3
(Протокол від 08.07.2024 № 13)

Розробники:

Завідувачка кафедри психології, соціології та педагогіки ННІ № 3, доктор педагогічних наук, професор **Олена ФЕДОРЕНКО**,
Доцент кафедри психології, соціології та педагогіки ННІ № 3, кандидат педагогічних наук, доцент **Павло ЧЕРВОНИЙ**.

Завідувачка кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор **Олена КУДЕРМІНА**
Завідувач кафедри соціології та психології ННІ № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор психологічних наук, професор **Олена ЄВДОКІМОВА**.

1. Загальні положення

Програма розроблена відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про Національну поліцію», наказу МВС України від 27.06.2013 № 621 «Про затвердження Положення про практичну підготовку слухачів та курсантів вищих навчальних закладів МВС України» та «Про затвердження Положення про практичну підготовку слухачів та курсантів ХНУВС від 27.09.2024 № 718», типових навчальних планів, затверджених МВС України та навчальних планів Харківського національного університету внутрішніх справ на 2024/2025 навчальний рік з метою підвищення якості і ефективності практичної підготовки курсантів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Строк стажування для здобувачів вищої освіти 4-го курсу (11 кредитів) – 11 тижнів (згідно графіку освітнього процесу на 2024/2025 навчальний рік).

Стажування здобувачів вищої освіти 4-го курсу є складовою частиною процесу підготовки фахівців-психологів, обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття відповідного кваліфікаційного рівня. Під час стажування здобувачі вищої освіти придбають, закріплюють і вдосконалюють одержані теоретичні знання.

Проходити стажування здобувачі вищої освіти повинні на посадах інспектора ювенальної превенції чи психолога відділення (сектору) психологічного забезпечення відділу кадрового забезпечення.

Бази стажування: відділи та сектори ювенальної превенції ГУНП на місцях, відділення (сектори) психологічного забезпечення відділу кадрового забезпечення.

Стажування проводиться з метою ознайомлення здобувачів вищої освіти з майбутніми професійними обов'язками у формі їх залучення до основ організації психологічного супроводження працівників поліції та професійної діяльності працівників ювенальної превенції у роботі з дітьми. Вона покликана залучати здобувачів вищої освіти до відповідних видів діяльності органів та підрозділів Національної поліції України. Результатом її проведення є

формування необхідних професійних практичних знань і навичок майбутніх психологів.

Стажування передбачається навчальними планами, забезпечується кафедрою та проводиться на четвертому курсі навчання у базових поліцейських підрозділах, які комплектуються навчальними закладами.

Мета стажування – оволодіти прийомами та методами діяльності психолога в підрозділах ювенальної превенції, відділах та секторах психологічного забезпечення.

Завданнями стажування є:

- ✓ формування об'єктивного уявлення про зміст, форми та методи роботи інспектора у підрозділах ювенальної превенції та психолога у відділенні психологічного забезпечення;
- ✓ усвідомлення змісту та специфіки майбутньої професійної діяльності;
- ✓ подальше закріплення і поглиблення одержаних знань на основі безперервного ознайомлення та участю у виконанні відповідних обов'язків у підрозділах ювенальної превенції;
- ✓ розширення знань та вмінь основ психологічної допомоги, їх застосування у роботі з дітьми;
- ✓ надбання і вдосконалення здобувачами вищої освіти професійних умінь і навичок;
- ✓ безпосереднє ознайомлення здобувачів вищої освіти із діяльністю поліцейських у реальних умовах;
- ✓ набуття навичок встановлення й розвитку двосторонніх соціальних зв'язків з організаціями громадянського суспільства та громадськістю на основі концепції «Community Policing»;
- ✓ розвиток організаторських здібностей, почуття відповідальності за доручену справу, ініціативи, волі і наполегливості при виконанні посадових обов'язків.

Стажування проводиться у територіальних підрозділах (секторах) ювенальної превенції, психологічного забезпечення, де здобувачі вищої освіти

набувають навички з майбутньої професії психолога, залучаються до заходів з психологічного супроводження службової діяльності працівників поліції, до роботи з дітьми. Результатом її проведення є формування професійно необхідних практичних умінь та навичок.

У ході стажування здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати отримані у ХНУВС знання та навички з навчальних дисциплін: «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Основи психологічного консультування», «Основи психологічної корекції та психотерапії», «Психодіагностика», «Практикум із загальної психології», «Психологічний спецпрактикум зі спеціалізації», «Практикум із загальної психології», «Практикум з вікової та педагогічної психології», «Психологія управління», «Психологія девіантної поведінки», «Соціально-психологічний тренінг», «Професійно-психологічна підготовка психологів для роботи з різними категоріями дітей», «Юридична психологія», а також адаптаційні вміння, комунікативні та когнітивні здібності.

2. Перелік умінь та навичок, які повинні набути здобувачі ЗВО першого (бакалаврського) рівня освіти під час проходження стажування

Зазначений перелік умінь та навичок сформовано на підставі вимог Освітньо-професійної програми 053 Психологія (психолог ювенальної превенції).

У результаті стажування здобувачі вищої освіти повинні оволодіти **вміннями:**

- класифікувати та розрізняти психологічні явища та процеси;
- характеризувати людину з точки зору її психічних процесів та станів;
- володіти основними методами, принципами та технологіями психолого-педагогічного супроводження сімей, що потребують посиленої уваги та підтримки;
- визначати та аналізувати закономірності прояву насильства в сім'ї, наслідків для потерпілих, основні напрями допомоги жертвам насильства в

сім'ї, напрями психосоціальної роботи з сім'ями, оволодіння практичними навичками здійснення профілактики насильства в сім'ї;

- володіти методиками дослідження особистості дитини;
- збирати та обробляти емпіричний матеріал, застосовувати психологічні методики з метою вивчення особистості;
- враховувати психологічні особливості дітей в реальних умовах спілкування та взаємодії;
- спільно з працівниками ювенальної превенції здійснювати аналіз та узагальнення інформації, отриманої під час роботи з дітьми;
- здійснювати комунікацію з різними категоріями населення, зокрема з дітьми, як засобом психологічного впливу;
- здійснювати взаємодію з різними суб'єктами поліцейської діяльності, задля залучення до профілактичних ініціатив щодо запобігання правопорушень;
- проявляти увагу і спостережливість при спілкуванні і взаємодії з населенням задля надання допомоги у межах професійних повноважень працівника ювенальної превенції;
- обирати способи комунікації з різними категоріями населення, зокрема з дітьми, задля забезпечення дотримання їхніх прав та забезпечення безпеки.

Здобувачі вищої освіти повинні сформуванати навички:

- врахування психологічних та вікових особливостей людини в реальних умовах спілкування та взаємодії;
- аналізу методів психологічної та виховної роботи з дітьми;
- дослідження, попередження та розв'язання конфліктних ситуацій в різних колективах.

Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК3	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
	ЗК4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК5	Здатність бути критичним і самокритичним.
	ЗК6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
	ЗК7	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
	ЗК8	Навички міжособистісної взаємодії.
	ЗК9	Здатність працювати в команді.
	ЗК10	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК11	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності у галузі психології	СК1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
	СК2	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
	СК3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
	СК4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
	СК5	Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
	СК6	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.
	СК7	Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
	СК9	Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.
	СК10	Здатність здійснювати заходи організаційно-методичного забезпечення профорієнтації та профвідбору.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності психолога ювенальної превенції	СК11	Здатність дотримуватися норм професійної етики
	СК12	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
	СК13	Здатність і готовність забезпечувати дотримання прав і свобод дитини під час здійснення професійної діяльності.
	СК14	Здатність підтримувати психологічну готовність до дій в екстремальних умовах та застосовувати правомірні психологічні прийоми, методи в професійній діяльності.
	СК15	Здатність і готовність забезпечувати дотримання прав і свобод дитини під час здійснення професійної діяльності.
	СК16	Здатність підтримувати психологічну готовність до дій в різних умовах та застосовувати психологічні прийоми та методи в професійній діяльності.
	СК17	Здатність здійснювати профілактику вчинення правопорушень дітьми і щодо дітей, надавати психологічну допомогу дітям та сім'ям в складних життєвих обставинах.
Програмні результати навчання	ПР1	Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.
	ПР2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.
	ПР3	Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
	ПР4	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
	ПР6	Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
	ПР8	Презентувати результати власних досліджень усно чи письмово фахівцям і нефахівцям.
	ПР9	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.
	ПР10	Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
	ПР11	Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
	ПР14	Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
	ПР19	Забезпечувати охорону прав і свобод людини, протидіяти

		злочинності, підтримувати публічну безпеку і порядок.
	ПР20	Застосовувати норми права та правомірні психологічні прийоми та методи в професійній діяльності.
	ПР21	Забезпечувати психологічну складову ефективних дій поліцейських в різних умовах професійної діяльності.
	ПР22	Забезпечувати профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню дітьми або проти дітей кримінальних і адміністративних правопорушень, надання психологічної допомоги дітям та сім'ям в складних життєвих обставинах.

3. Організаційно-методичні вказівки

Проходження стажування здійснюється за програмою, яка розроблена кафедрою та передбачає виконання практичних завдань і вивчення основних нормативних актів, що регламентують діяльність психологів ювенальної превенції та відділів кадрового забезпечення Національної поліції України. У програмі зазначено: мету і завдання стажування, права й обов'язки здобувачів вищої освіти, організаційні заходи, конкретні завдання з урахуванням спеціальності та методичні поради щодо їх виконання, зміст і порядок оформлення звітних матеріалів.

У ході стажування керівниками від Харківського національного університету внутрішніх справ та базових органів Національної поліції глибоко і всебічно вивчаються ділові, моральні й особистісні якості здобувачів вищої освіти з метою вирішення питань щодо їх найбільш доцільного використання в практичній роботі, а також здатності майбутнього фахівця виконувати функціональні обов'язки на цій посаді в органах поліції.

Відповідальність за організацію і проведення стажування, а також безпосередній контроль за нею покладається на відділ організації освітнього процесу Харківського національного університету внутрішніх справ та відповідальних осіб базових органів, а навчально-методичне керівництво та забезпечення виконання програми стажування – на кафедру психології, соціології та педагогіки ННІ № 3 ХНУВС.

Змістовними завданнями стажування є:

1. Робота працівників ювенальної превенції та психологів відділів (секторів) кадрового забезпечення:

а) ознайомитися з основними напрямками соціально-психологічної роботи з дітьми та членами їхніх сімей;

б) ознайомитися з основними методами психодіагностики дітей, працівників поліції;

в) ознайомитись із структурою та динамікою дитячої злочинності;

г) ознайомитись із нормативно-правовим забезпеченням та організацією роботи підрозділу ювенальної превенції, психологічної служби кадрового забезпечення;

д) ознайомитися з формами та методами психопрофілактичної роботи з дітьми з соціально-проблемних сімей;

е) проведення опитувань, анкетувань та бесід з дітьми, що здійснили правопорушення.

2. Індивідуальна робота з працівниками поліції з метою дослідження їхнього індивідуально-психологічних особливостей.

3. Дослідження показників адаптації, форм девіацій у дітей, що вчинили правопорушення.

4. Проаналізувати одержані під час стажування результати та надати на кафедру разом зі звітом про стажування.

Наказом по ХНУВС встановлюються строки проходження стажування. Організацію проведення стажування й контроль за її проходженням забезпечують ННІ № 3 ХНУВС та базові органи поліції, у яких здобувачі вищої освіти проходять стажування.

На ХНУВС покладається:

- завчасне інформування базових органів поліції про терміни проведення стажування, направлення на їх адресу програми стажування, сповіщення про кількісний склад практикантів;

- контроль за проходженням стажування здійснюють викладачі, які

на весь період проведення стажування наказом директора ННІ 3 призначаються з числа досвідчених викладачів кафедри, які несуть відповідальність за організацію, якість та результати стажування здобувачів вищої освіти шляхом виїздів до комплектуючих органів, у телефонному режимі, електронною поштою тощо;

- перевірка та вирішення поточних труднощів проходження стажування здійснюються керівниками від кафедри особисто не рідше, ніж один раз на тиждень. Перевірки здійснюються особисто та (або) в телефонному режимі, шляхом інтернет-листування;

- із метою повноти, змістовності та результативності виконання програми стажування здобувачі вищої освіти ведуть щоденник виконання запланованих заходів.

4. Права та обов'язки осіб, які беруть участь в організації, проведенні та проходженні стажування

4.1. Обов'язки керівників стажування.

Керівництво стажуванням здійснюється начальниками відділів поліції і керівниками практичних підрозділів, у яких вона проводиться. На них покладаються такі обов'язки:

4.1.1. Забезпечення виконання програми, індивідуальних планів стажування в повному обсязі та контроль їх реалізації. Встановлення режиму роботи здобувачів вищої освіти.

4.1.2. Підбір безпосередніх керівників стажування з числа підлеглих працівників і подання їхніх кандидатур до галузових служб Національної поліції України, ГУ НП, УНП для оформлення відповідним наказом.

4.1.3. Представлення здобувачів вищої освіти особовому складу підрозділу, роз'яснення їх правового статусу, ролі і місця керівників стажування та інших працівників підрозділів під час виконання курсантами своїх обов'язків.

4.1.4. Інструктаж здобувачів вищої освіти, ознайомлення їх з

оперативною обстановкою, завданнями та функціями органу (підрозділу, служби, установи) поліції, його структурою, внутрішнім розпорядком, правилами техніки безпеки.

4.1.5. Проведення виховної роботи зі здобувачами вищої освіти, що перебувають на стажуванні.

4.1.6. Створення для здобувачів вищої освіти необхідних умов проходження стажування , а саме: забезпечення робочими місцями, необхідним майном, службовими бланками, літературою тощо.

4.1.7. Аналіз роботи здобувачів вищої освіти і надання їм допомоги в успішному виконанні програми стажування.

4.1.8. Узагальнення підсумків стажування та надання звіту старшим начальникам базових органів поліції. Дві копії характеристики надається особисто здобувачем вищої освіти до ННІ № 3 ХНУВС.

4.2. До обов'язків керівників стажування – викладачів ХНУВС входить:

4.2.1. Проведення консультацій із безпосередніми керівниками стажування та керівниками органів поліції від базового органу;

4.2.2. Проведення установчої конференції та інструктажу для здобувачів вищої освіти на передодні стажування.

4.2.3. Сприяння належному виконанню програми стажування, надання необхідних пояснень під час відвідування об'єктів стажування, знайомство з іншою корисною інформацією, нормативними документами, що регламентують діяльність психолога в різних галузях діяльності.

4.2.4. Контроль за своєчасним виконанням здобувачами вищої освіти індивідуальних планів стажування .

4.2.5. Встановлення режиму роботи здобувачів вищої освіти під час стажування.

4.2.6. Проведення виховної роботи зі здобувачами вищої освіти під час стажування.

4.2.7. Аналіз роботи здобувачів вищої освіти та надання їм допомоги в успішному виконанні програми стажування.

4.2.8. Вивчення та систематизація досвіду роботи випускників ХНУВС, які проходять службу в цьому регіоні.

4.3. Права керівників стажування:

4.3.1. Знайомство з планом стажування, корекція наданого плану стажування здобувачів вищої освіти.

4.3.2. Усунення недоліків в організації та проведенні стажування здобувачів вищої освіти.

4.3.3. Усунення недоліків у контролі за проходженням стажування здобувачами вищої освіти.

4.3.4. Внесення пропозицій щодо організації та проведення стажування, вибору баз практики.

4.3.5. Внесення пропозицій щодо заохочення керівників стажування з числа працівників поліції.

Керівники стажування проводять ознайомлення з оперативною обстановкою на ділянці (об'єкті, районі), характером та особливостями роботи психологів ювенальної превенції та відділень (секторів) психологічного забезпечення управлінь (відділів) кадрового забезпечення. Вони ведуть щоденний облік та оцінку роботи здобувачів вищої освіти, контроль за виконанням планів стажування, внутрішнього розпорядку, контроль за веденням щоденників стажування. Залучають здобувачів вищої освіти за підсумками проходження стажування до узагальнення і вироблення пропозицій щодо вдосконалення організації стажування.

Під час стажування здобувачі вищої освіти підпорядковуються начальнику поліції, який на цей період є для них прямим начальником. Залучати здобувачів вищої освіти для виконання завдань, не передбачених програмою стажування, а також переміщення їх з одного підрозділу поліції до іншого без узгодження з ННІ № 3 ХНУВС забороняється.

4.4. Обов'язки та права здобувачів вищої освіти.

4.4.1. Обов'язки здобувача вищої освіти.

Під час стажування здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- складати відповідно до програми стажування індивідуальний план роботи.
- виконувати передбачені програмою завдання в повному обсязі й у встановлений термін;
- виконувати розпорядок дня, дотримуватись дисципліни й правил, встановлених в органах поліції за місцем проходження стажування;
- вивчати накази, інструкції, огляди, методичні та аналітичні документи, які стосуються діяльності органів поліції, відділів та секторів ювенальної превенції, психологічної служби кадрового забезпечення;
- брати участь в громадському житті колективу. Відвідувати заняття зі службової підготовки;
- вести щоденник, регулярно звітувати керівнику стажування про виконану роботу;
- перед закінченням стажування скласти звіт за встановленою закладом освіти формою та затвердити його в керівника стажування.

4.4.2 Права здобувача вищої освіти:

Під час стажування здобувач вищої освіти має право:

- ознайомлюватись із усіма службовими документами в межах завдань, визначених програмою та індивідуальними планами;
- підписувати від свого імені складені за дорученням керівника стажування документи;
- користуватись технічними та іншими засобами, наявними у відповідному органі поліції;
- вносити пропозиції керівництву органів поліції та ХНУВС щодо вдосконалення організації та проведення стажування, а також діяльності підрозділу.

5. Зміст та порядок оформлення звітних матеріалів

5.1. Після закінчення стажування здобувач вищої освіти має надати матеріали стажування на кафедру психології, соціології та педагогіки негайно після закінчення проходження стажування. Звіт стажування захищається здобувачем вищої освіти на комісії, яка призначається ректором університету.

5.2. Після закінчення проходження стажування здобувачі вищої освіти подають такі документи (див. додатки):

- а) щоденник;
- б) характеристику;
- в) звіт про проходження стажування;
- г) індивідуальний план;
- д) матеріали власних проведених досліджень із аналізом та висновками.

Керуючись програмою та індивідуальним завданням, здобувач вищої освіти складає індивідуальний план проходження стажування та затверджує його у свого керівника. У розділі «Облік виконаної роботи» у хронологічному порядку розміщуються:

- особисто виконана робота;
- позитивний досвід роботи співробітників, усього колективу;
- труднощі й недоліки, які заважали нормальній діяльності підрозділу;
- висновки та пропозиції щодо поліпшення діяльності органів поліції.

Порядок складання звіту:

У кінці стажування здобувач вищої освіти готує звіт про підсумки проведення стажування обсягом до від 3-х до 5-и сторінок, у якому зазначає:

1. Назву підрозділу поліції, у якому проводилось стажування та його стисла характеристика.
2. Результати виконання програми стажування та індивідуального плану (що конкретно зроблено, які документи вивчено, відпрацьовано практичні заходи тощо).
3. Пропозиції щодо вдосконалення навчального процесу та поліпшення

організації і проведення стажування в органах (підрозділах) поліції.

4. Труднощі та недоліки, що мали місце під час проходження стажування.

До звіту також додаються матеріали, що були підготовлені здобувачем вищої освіти протягом проходження стажування: копії процесуальних документів, довідки, плани, рішення, тестові бланки, матеріали наочної агітації тощо.

5.3. Загальні підсумки стажування і заходи щодо її подальшого вдосконалення обговорюються на оперативних нарадах в органах поліції, на засіданнях вчених рад та кафедри психології, соціології та педагогіки ННІ № 3 ХНУВС, загальних зборах здобувачів вищої освіти.

6. Захист матеріалів стажування та критерії оцінювання

Захист результатів стажування здійснюється у ХНУВС протягом перших десяти днів після стажування.

Результати проходження стажування оцінюються комісією з урахуванням попереднього вивчення звітних матеріалів, висновків керівників органів поліції, у яких проводилося стажування, доповідей здобувачів вищої освіти та їхніх відповідей на поставлені запитання.

Відмітка про стажування вноситься до залікової книжки здобувачів вищої освіти та до екзаменаційної відомості.

Відповідно до графіку, який складається відділом організації освітнього процесу за 10 днів до закінчення стажування та затвердженого першим проректором університету, захист результатів стажування проводиться упродовж 10-днів після прибуття здобувачів вищої освіти в ХНУВС. Результати проходження стажування захищаються на підставі звітних матеріалів, представлених практикантом.

Захист результатів всіх видів практики оцінюється як окрема залікова дисципліна. Результати захисту стажування відображаються у заліково-екзаменаційних відомостях, залікових книжках, навчальних картках, додатках

до диплому та оцінюються за 100 бальною шкалою з подальшим переводом до національної шкали та шкали ECTS.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму стажування, отримали негативний висновок про якість її відпрацювання або одержали незадовільну оцінку під час захисту матеріалів стажування, з дозволу ректора ХНУВС проходять стажування повторно в період до Державної атестації. У разі повторного невиконання програми стажування (незалежно від причини) здобувачі вищої освіти до складання екзаменаційної сесії та державних екзаменів не допускаються та відраховуються з університету у встановленому порядку.

Підсумки організації і проходження стажування здобувачами вищої освіти, пропозиції щодо їх подальшого вдосконалення щорічно розглядаються на засіданнях кафедри.

Документація зі стажування має зберігатися на кафедрі протягом усього терміну навчання здобувача вищої освіти в ХНУВС.

Критерії оцінювання стажування.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.

70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64	Незадовільно («не зараховано»)	E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59		FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

7. Інформаційне та методичне забезпечення

Рекомендована література

Основна

1. Дуткевич Т.В., Савицька О.В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2014. 256 с.
2. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : монографія. Київ : Інформ.-аналіт. агентство, 2014. 200 с.
3. Максименко С. Д. Медведєв В. С. Юридична психологія : підручник. Київ : Вид. Дім «Слово», 2018. 448 с.
4. Мілорадова Н. Е. Психологічні основи професіогенезу слідчих : монографія. Харків : ФОП Бровін, 2018. 496 с.
5. Наказ МВС від 19.12.2017 № 1044 Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції.
6. Осьодло В. І. Психологія професійного становлення офіцера : монографія. Київ : Золоті ворота, 2015. 463 с.
7. Психологія екстремальної діяльності : навч. посіб. / І. І. Приходько, О. С. Колесніченко, О. В. Тімченко та ін. Харків : НА НГУ, 2016. 571 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Етичний кодекс психолога. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://uadocs.exdat.com/docs/index-403879.html?page=6>
2. Наказ МВС від 06.02.2019 № 88 «Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19>
3. Про затвердження Положення про психологічне забезпечення в Національній гвардії України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.12.2016 № 1285. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0080-17>.

Завідувач кафедри
психології, соціології та педагогіки
ННІ № 3

27.08.2024

Олена ФЕДОРЕНКО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри психології,
соціології та педагогіки
ННІ № 3

_____

(підпис) (ім'я, прізвище)

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН

Курсанта _____ курсу

ННІ _____
(назва ННІ)

_____

(ім'я, прізвище)

на посаді _____
(назва посади)

_____

підрозділу бази практики)

Строк (термін) практики _____

№ з/П	Заплановані заходи	Відмітка про виконання
1		
2		
3		
4		
5		

Курсант

_____

(підпис)

_____

(ім'я, прізвище),

_____

(дата)

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ****ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ**

(вид практики)

курсанта _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Навчально науковий інститут № 3

Кафедра психології, соціології та педагогіки

Освітній рівень перший (бакалаврський)

Спеціальність 053 «Психологія» (психолог ювенальної превенції)

_____ курс, навчальна група _____

Наказ про закріплення за підрозділом, у якому буде організовано стажування на посаді _____

(найменування підрозділу, номер та дата видання наказу)

Строк проведення стажування на посаді з _____ по _____.

[illegible]

(звання, посада, П.І.Б.)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- підрозділ, у якому здійснено практику, посада та функціональні обов'язки;
- заходи, в яких взято участь;
- практичні навички, отримані при проходженні практики;
- перелік документів, які були складені безпосередньо;
- труднощі та недоліки, що мали місце під час проходження практики;
- інша інформація, що впливає на якість проходження практики.

**Відгук і оцінка роботи курсанта в ході стажування
керівника практики від підрозділу поліції**

Відгук осіб, які перевіряли проходження стажування

**Висновок керівника стажування на посаді від ХНУВС
про проходження стажування**

Дата складання екзамену « ____ » _____ 20 ____ року

Оцінка:

за національною шкалою (словами)	кількість балів (цифрами і словами)	за шкалою ECTS

Керівник стажування від ХНУВС

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Примітки:

- Щоденник заповнюється курсантом особисто, крім розділу відгуку осіб, які перевіряли проходження стажування на посаді.
- Формат бланка щоденника А5 (148×210 мм), брошура 8 сторінок разом з обкладинкою з карткового паперу.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник органу Національної поліції

(посада, звання, П.І.Б.)

(місце для печатки)

(підпис, дата)**ЗВІТ****за результатами проходження стажування**

(звання, П.І.Б., повне найменування навчального підрозділу)

Зміст звіту

Курсант

(звання)

(підпис)

(П.І.Б.)

(дата)**Керівник практики від органу
Національної поліції**

(звання)

(підпис)

(П.І.Б.)

(дата)**ПОГОДЖЕНО****Керівник підрозділу органу
Національної поліції, де організовано
проходження практики**

(звання)

(підпис)

(П.І.Б.)

(дата)

КВЕСТ

на тему «Попередження домашнього насильства»

Мета:

- навчитися визначати ознаки і форми прояву різних видів насильства;
- відпрацювати вміння самостійно ухвалювати рішення, вдосконалити навички здобувачів вищої освіти з правомірної поведінки;
- виховувати толерантність у ставленні до людей;
- через проведення обговорення з'ясувати рівень усвідомлення важливості цієї теми здобувачами вищої освіти.

Форма заходу: квест.

Обладнання: комп'ютер; відеофрагмент; фішки для оцінки групи; фішки для індивідуальної оцінки; текстові матеріали; кольорові бейджики; папір білий; кольоровий папір; конверти із завданнями; ручки.

Законодавче забезпечення: Конституція України, Закон України «Про охорону дитинства», Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Конвенція ООН Про права дитини.

Цільова група: здобувачі вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 053 Психологія (психолог ювенальної превенції).

Тривалість: 2 години.

Перебіг заняття

I. Організаційна частина

Методичний коментар. Квест проводиться при захисті матеріалів навчальної практики (або на практичному занятті) у відповідній навчальній групі. Для проведення квесту організовано 4 «станції» (на кожній станції обов'язково присутній викладач), на яких здобувачі вищої освіти отримують та виконують певне завдання. Після проходження останньої станції учасники квесту збираються разом для обговорення результатів та підбиття підсумків.

У ході квесту здобувачі вищої освіти мають проаналізувати основи сучасного українського законодавства щодо протидії та профілактики насильства в сім'ї (домашнього насильства; навчитись застосовувати отримані знання при вирішенні практичних завдань, пов'язаних з домашнім насильством.

На початку квесту здобувачі вищої освіти об'єднуються (поділяються) у 4 команди.

Кожна команда обирає собі назву та девіз.

Перед отриманням завдань кожна команда представляє себе та розповідає, про свої очікування від заходу. Усі групи разом переглядають відеофрагмент, в якому показані різні види насильства.

Після перегляду відеофрагменту, команди починають обговорення.

Завдання 1.

Кожна група повинна визначити найбільшу кількість ознак та видів насильства у представленому відео. За кожну правильну відповідь команда отримує одну фішку. Після завершення виконання першого завдання команда переходить на другу станцію, на якій отримує наступне завдання.

Завдання 2.

Завдання виконується в присутності викладача, який оцінює індивідуальну роботу здобувачів вищої освіти. Оцінюється індивідуальний вклад кожного здобувача вищої освіти у вирішення завдання, за що вони отримують «індивідуальну фішку» та роботу групи. При правильно виконаному завданні група отримує одну фішку.

Для виконання цього завдання команда переходить на окрему станцію та отримує певну ситуацію, в якій описується насильство. Здобувачі вищої освіти повинні визначити: «Яке це насильство? Ознаки насильства? Хто є жертвою, свідком, кривдником?», До якого правового поля належить вид насильства («Яке покарання передбачене за вчинення насильницьких дій?», «Дії поліцейського в цій ситуації?»).

Після виконання завдання група переходить на наступну станцію.

Завдання 3.

Кожна група отримує конверт із завданням:

- 1 конверт – скласти психологічний портрет кривдника;
- 2 конверт – скласти психологічний портрет жертви;
- 3 конверт – скласти алгоритм взаємодії з кривдником;
- 4 конверт – скласти алгоритм взаємодії з жертвою.

Завдання виконується в присутності викладача, який оцінює індивідуальну роботу здобувачів вищої освіти. Оцінюється індивідуальний вклад кожного здобувача вищої освіти у вирішенні завдання за що вони отримують «індивідуальну фішку» та роботу групи. При правильно виконаному завданні група отримує фішку.

Після проходження 3-х станцій та виконання завдань групи повертаються в аудиторію, де відбувається обговорення результатів квесту, з'ясовуються проблемні питання, які виникали при вирішенні завдань. Підсумовується кількість групових та індивідуальних фішок.

Команда-переможець визначається за найбільшою кількістю групових фішок.

Переможець визначається за найбільшою кількістю індивідуальних фішок.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ТЕМАТИЧНОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО КВЕСТУ

Ситуація 1.

Михайло працює у відділі у справах сім'ї, молоді та спорту райдержадміністрації великого міста декілька місяців. У нього є колега Олексій, якого Михайло недолюблює у силу особистих суб'єктивних причин. До відділу звернулася жінка з проблемою, що стосується насильства в сім'ї, вона була у дуже пригніченому стані. Михайло вислухав жінку досить неуважно, і потім сказав, що вона має звернутись до поліції. Олексій, що також перебував у кімнаті, заперечив Михайлу і порекомендував жінці написати заяву щодо ситуації на ім'я начальника відділу. Михайло грубо відповів Олексію, що справа його не стосується, та сказав жінці, що Олексій має досить низький професійний рівень, не координує цей напрямок і взагалі «бовдур»! На цих словах жінка зі сльозами пішла з відділу.

Завдання:

1. Чи реальною є така ситуація?
2. Що у цій ситуації зроблено неправильно і ким?
3. Які етичні принципи діяльності порушив фахівець?
4. Який алгоритм дій у такій ситуації може бути застосований?

Ситуація 2

Третьокласник Максим навчається в новій школі протягом трьох місяців. За цей час вчительці групи продовженого дня стало відомо, що хлопчика виховує мати та вітчим, за місяці навчання він часто пропускав заняття з невідомих причин, декілька разів від мами були записки, що дитина відсутня у школі через стан здоров'я.

Учора хлопчики розповіли вчительці групи продовженого дня таке: під час перевдягання до уроку фізкультури вони помітили у однокласника. Максима синці на передпліччях та дивні червоні смужки по всій спині. На запитання, що це таке, Максим відповів, що впав і забився. При цьому хлопчик знімав їх й намагався прикрити синці.

Впродовж уроку Максим був чимось збентежений, навіть засмучений. Спілкування з однокласниками уникав.

Завдання:

1. Оцініть ситуацію на наявність насильства.
2. Яка форма насильства розглядається в ситуації?
3. Визначить ознаки насильства.
4. Працівників яких служб необхідно залучити до вирішення цієї ситуації?

Ситуація 3

Швидка допомога доставила у медичний заклад дівчину Ганну. Вік: 15 років. Вага: 32 кг. Зріст: 169 см. Після обстеження дівчини встановлено діагноз: анорексія. Бабуся, що супроводжувала дівчинку до лікарні, просила лікарів матір до Ганни не пускати. Прохання бабусі не виконали, мати відвідувала Ганну. Після візиту матері стан дівчинки різко погіршився: вона постійно плакала, відмовлялась дотримуватись порад лікаря. Така ситуація повторювалась ще декілька разів, після чого лікарі вирішили дійсно заборонити пускати матір до лікарні.

Завдання:

1. Оцініть ситуацію на наявність насильства.
2. Яка форма насильства розглядається в ситуації?
3. Визначить ознаки насильства.
4. Працівників яких служб необхідно залучити до вирішення цієї ситуації?

Ситуація 4. Після успішного закінчення сином Вітею початкової школи мама перевела його на навчання до престижної школи з ускладненою програмою, бажаючи дати йому хорошу освіту. Однак очікування матері не виправдались – хлопчик почав приносити зі школи низькі оцінки. Мама стала звинувачувати сина в небажанні добре навчатись.

Завдання:

1. Чи правомірні звинувачення мами хлопчика?
2. Визначте ймовірні причини зниження успішності Віті.
3. Які вікові особливості дитини варто враховувати батькам?

Ситуація 5. Батьки четвертокласниці Марії зіштовхнулись з категоричною відмовою дівчинки ходити до школи. В початковій школі ця учениця старанним, успішним навчанням та поблажливим ставленням до однокласників заслужила їх авторитет. У третьому класі з'явився новий учень – Олег, якого діти сприйняли з радістю. Хлопець гарно навчався, захоплювався спортом, до того ж був дружелюбним та веселим. Наприкінці третього класу навколо Олега утворилась згуртована компанія хлопців, однокласники почали насміхатись над Марією, її повчальною манерою спілкуватись, і авторитет дівчини в класі послабився. Спочатку Марія намагалась відновити його високими бальними оцінками, що викликало її тривожність, нервозність, далі дівчина спробувала нову форму самоствердження серед однокласників: фізичну силу, агресивність, різкість, що остаточно відвернуло від неї однокласників.

Завдання:

1. Визначте, які причини агресивної поведінки дівчинки?
2. Яку інформацію про особливості спілкування дитини повинна враховувати мати?

Ситуація 6. Мама Наталки (дівчинці 6 років) говорить: «У моєї доньки є бажання мені допомагати. За яку б справу я не взялась, вона тут як тут. Але яка від неї допомога? Я відправляю її гуляти, без неї я швидко впораюсь по господарству».

Завдання:

1. Який фактор психічного розвитку Наталки ігнорує її мама?
2. Що повинна знати мати про соціальну ситуацію розвитку дитини молодшого шкільного віку?

Ситуація 7. «Мамо, мені подобається хлопець з паралельного класу, - заходячи на кухню, збентеженим голосом промовляє семикласниця Оксана, - але він не звертає на мене уваги. Що ж мені робити?». «Які ще хлопці? Ти ще мала, щоб про них думати, - невдоволено бурчить мати дівчинки, енергійними рухами розкачуючи тісто, - тобі треба алгебру підтягнути. Ось що справді важливо».

Завдання:

Проаналізуйте зміст психологічних переживань Оксани та адекватність реагування її матері.

Ситуація 8 Марія (16 років), скептично розглядаючи своє зображення в дзеркалі, звертається до матері: «Мамо, щось я надто товста. Хочу схуднути і бути стрункою». Мати, пораючись на кухні, відповідає: «Надто багато собою милуєшся. Краще допомогла б мені і дурниць би не верзла. Немає вам чим зайнятися, як я бачу. Всі ваші проблеми від неробства».

Завдання:

Проаналізуйте зміст психологічних переживань дівчини та адекватність реагування її матері.

Ситуація 9 Світлана (13 років) на прохання матері помити за собою посуд, відповідає: «Відчепися. Скільки можна одне і те саме. Помию, тільки потім. Зараз у мене немає часу». Розгнівана мати наполягає: «Тобі що, важко витратити дві хвилини зараз?» Роздратована дочка відповідає: «Так, важко. Тобі неважно, то й помий сама».

Завдання:

Прокоментуйте дану ситуацію. Проаналізуйте реакції матері й доньки. Яку інформацію про підлітковий вік доньки Ви б повідомили матері

Ситуація 10 «Коли мені було 14, мій батько був таким дурним, що я важко переносив його; але коли мені виповнився 21 рік, я був здивований, наскільки ця стара людина порозумнішала за останні 7 років» (М. Твен).

Завдання:

Про які особливості підліткової психіки може свідчити таке висловлювання?

Ситуація 11 Батько – перекладач дуже хотів, щоб син Ігор (16 років) теж став перекладачем. Він хотів бачити в ньому своє друге продовження, друге «Я», але не виявив у ньому ані здібностей, ані інтересу до даної професії.

Завдання:

1. Як будуть складатися в сім'ї взаєностосунки батька й сина?
2. Визначте правильну позицію батьків в питанні вибору майбутньої професії їх дітьми.

Ситуація 12

Третьюкласник Максим 8 років навчається в новій школі протягом трьох місяців. На уроці фізкультури вчителька побачила, що в нього на руках багато синців, подряпин та крововиливів; є малопомітні синці також на шиї. Вона спитала хлопця, що сталося, але він ухилився від відповіді на запитання та не зміг нічого пояснити.

Вчителька також розпитала однокласників хлопця, і вони засвідчили, що аналогічні синці в нього є по всьому тілу, що він соромиться перевдягатися при них та намагається взагалі ухилитися від фізкультури.

Вчителька також згадала, що Максим постійно вдягнений в сорочки або светри з довгими рукавами та закритим горлом. На прямі запитання Максим відмовчується або говорить, що все нормально. Адміністрація школи повідомила в поліцію.

Завдання:

Дії ювенального поліцейського.

Ситуація № 13

Дванадцятирічний Паша – рудоволосий хлопчик невеликого зросту. Батьки хлопця ніде не працюють. Паша погано вдягнений, часто зовсім не по погоді, одяг часто брудний. Підліток постійно голодний. Паша часто пропускає школу, а останнім часом взагалі перестав її відвідувати, адже треба знаходити засоби для прожиття.

Нарешті хлопчик знайшов для себе можливість підпрацьовувати – він мие машини біля великого супермаркету, а потім витрачає зароблені гроші на їжу. Батьки, дізнавшись про такий заробіток сина, вирішили це використовувати у своїх цілях. Паша кожного дня повинен приходити до дому з пляшкою горілки та їжею – це слугувало перепусткою додому. Хлопець втік з дому та звернувся по допомогу у поліцію.

Завдання:

1. Дії працівників поліції
2. Які служби необхідно задіяти в даній ситуації

Ситуація 14

У благополучній, забезпеченій родині з люблячими, турботливими батьками та сином Гнатом, який навчається у шостому класі з поглибленими вивченням іноземних мов, - великі проблеми. Хлопчик почав заїкатися, погано спить вночі і лише мова заходить за школу в нього починається істерика.

Справа в тому, що вчитель англійської мови «веде війну» з дитиною. Все почалося півроку тому, коли на запитання вчительки Гнат дав вірну відповідь, а вчителька вважала інакше – заперечила йому та висміяла перед класом. Наступного дня хлопець приніс в школу першоджерело, з якого він дав відповідь на запитання. Вчителька розцінила це як приниження своєї гідності та звинувачення у непрофесіоналізмі, після цього почала цькувати дитину, публічно принижувати, знижувати оцінки, висміювати перед класом. Хлопець був відмінником та не міг допустити такої ситуації став намагатися вчитися краще, але натомість конфлікт зростав. Лише через півроку Гнат поскаржився батькам.

Завдання:

1. До якого закону підлягають дії вчительки?
2. Дії батьків в цій ситуації?
3. Дії поліції.

Ситуація 15

Сусіди родини, в якій виховується 15-річний Д. (сирота та інвалід з дитинства), звернулися до голови селищної ради через співчуття до хлопця, якого вони підгодовують, віддають йому одяг та взуття свого сина, пускають до себе в дім погрітися. Хлопець отримує відповідну пенсію, до того ж, навчається у ЗВО і йому надається стипендія. Він проживає в домі своїх усиновителів разом із неповнорідними братом та сестрою. Усиновителі заперечують проти того, щоб Д. жив у гуртожитку, мотивуючи це його інвалідністю. Водночас, вони повністю забирають в нього стипендію та пенсію, які є основними джерелами надходження грошових коштів до сім'ї (піклувальники Д. час від часу залучаються до одноразових або сезонних робіт). Кошти Д. витрачаються усиновителями на себе та утримання власних дітей; Д. не має ані належного лікування та медикаментів, ані відповідного харчування, ані зручного сезонного одягу. Крім того, він не має в домі власних речей, не може вільно пересуватися по будівлі (здебільшого, він живе в літній кухні), користуватися електрикою та меблями (в т.ч., для виконання домашніх завдань). Усиновителі вважають, що дуже багато роблять для Д., і він має бути їм вдячний за те, що вони прийняли його до себе жити.

Завдання:

1. Оцініть ситуацію на наявність насильства.
2. Яка форма насильства розглядається в ситуації?
3. Визначить ознаки насильства.
4. Працівників яких служб необхідно залучити до вирішення цієї ситуації?

Ситуація 16

Коли ми тільки одружилися, мій чоловік почав часто й брутально наді мною знущатися. Увесь час він мене бив, давав ляпаси і гасив об моє тіло недопалки. Одного разу він намагався перерізати мені горло – у мене ще й досі шви. Він на шість годин прив'язав мене до стільця, завдавав мені ножових ран і намагався мене придушити. Двічі мені довелося лягати до лікарні. Незважаючи на те, що сусіди давали свідчення про ці напади, міліція відмовлялась втручатися. Коли пройшло дев'ять місяців, я вирішила розірвати наші стосунки. Але потім ще чотири роки мій колишній чоловік переслідував мене, знущався, бив та погрожував. Намагаючись захиститися, я кілька разів зверталася до поліції, пробувала подати на нього на суд, п'ять разів змінювала свій номер телефону, часто міняла місце роботи. Нічого не допомагало, бо він мене знаходив і надалі наді мною знущався. Я стала полонянкою у власному будинку – просто боялася, що він мене побачить, коли я вийду. Через моє становище мені було так соромно, що я приховувала правду від друзів та родини, тому в мене почалася депресія, яка привела мене до спроби самогубства.

Завдання:

1. Оцініть ситуацію на наявність насильства.
2. Яка форма насильства розглядається в ситуації?
3. Визначить ознаки насильства.
4. Працівників яких служб необхідно залучити до вирішення цієї ситуації?

Ситуація 17.

Мені було шість років, і я якось побачила, як батько просто жбурнув маму через усю кімнату. Мама почала кликати сестру, щоб вона відвела мене до своєї кімнати, але я не хотіла її залишати і дуже плакала. А ще одного разу він дуже жорстоко бив маму, я побігла по допомогу, і приїхала поліція. А наступного дня її обличчя було просто геть понівечене, усе синє від побиття, а на губу їй довелося накладати шви, і, мабуть, у неї була поламана шелепа. На її шиї були синці від його пальців, коли він її душив.

Завдання:

1. Оцініть ситуацію на наявність насильства.
2. Яка форма насильства розглядається в ситуації?
3. Визначить ознаки насильства.
4. Працівників яких служб необхідно залучити до вирішення цієї ситуації?

Ситуація 18

До соціального працівника Центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді за 5 хвилин до кінця робочого дня підійшла жінка, яка вочевидь знаходилась у стресовому стані. Жінка повідомила, що в неї серйозні проблеми, пов'язані з насильством в сім'ї, і їй терміново потрібна допомога. Соціальний працівник, молода дівчина, у цей день хотіла піти трохи раніше і вже призначила зустріч з подругами, на яку запізнювалась. Вона не дала жінці увійти і сказала, щоб та приходила завтра о 9.00.

Завдання:

1. Що у цій ситуації зроблено неправильно і ким?
2. Які етичні принципи діяльності соціального працівника порушено?
3. Який алгоритм дій у такій ситуації може бути застосований?

Ситуація 19

Олені 12 років. Вона живе з батьками та сім'єю рідної сестри у сільській місцевості. Дівчина звернулася до служби у справах дітей районного центру за консультацією.

Проблема Олени: жорстоке поводження щодо неї з боку Петра, чоловіка її сестри. Олена збентежена і не знає, як їй діяти далі.

Соціальний педагог (жінка сорока шести років, що мешкає в тому ж селі, що і дівчина) сказала Олені, що та сама винна і, мабуть, провокує таку поведінку до себе. Мовляв, вона з дитинства знає Петра, він «мухи не скривдить».

На наступний день про візит Олени до служби знало все село.

Завдання:

1. Чи реальною є така ситуація? Які подібні ситуації ви знаєте?
2. Що у цій ситуації зроблено неправильно і ким?
3. Які етичні принципи діяльності фахівця із соціальної роботи порушено?
4. Який алгоритм дій у такій ситуації може бути застосований?